

درآمدی بر «نظام اندیشه‌ی اسلامی»

بر اساس آرای امام و رهبری

دین‌های طلاب حوزه‌های علمیه

www.kebab.ir

سید مهدی موسوی

ویراست اول

سرشناسه: موسوی، سید مهدی، ۱۳۶۰-
عنوان و نام پدیدآور: درآمدی بر "نظام اندیشه‌ی اسلامی" بر اساس آرای امام و رهبری ویژه‌ی طلاب حوزه‌های علمیه/سیدمهدی موسوی.
مشخصات نشر: قم: مرکز مدیریت حوزه علمیه، انتشارات، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۴۵۲ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۶۳-۶۱-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۴۴۵]-۴۵۱؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: خمینی، روح‌الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۹-۱۳۶۸. — دیدگاه درباره اسلام

موضوع: Khomeyni, Ruhollah, Leader and Founder of IRI — Views on Islam

موضوع: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ — دیدگاه درباره اسلام

موضوع: Views on Islam— Khamene'i, Sayyed Ali, Leader of IRI —

موضوع: اسلام

موضوع: Islam

شناسه افزوده: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

رده بندی کنگره: BP۱۱

رده بندی دیویی: ۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی: ۷۶۷۲۵۷۳

درآمدی بر نظام اندیشه اسلامی

براساس آرای امام و رهبری

به سفارش و نظارت:

معاونت تهذیب و تربیت حوزه های علمیه

مؤلف: سید مهدی موسوی

ناشر: مرکز مدیریت حوزه های علمیه

نوبت چاپ: اول، زمستان ۱۴۰۰

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۶۳-۶۱-۳

* تمامی حقوق برای حوزه های علمیه محفوظ است *



نشانی: قم، چمران، خیابان انتظار، مجتمع دارالولاية.

معاونت پژوهش حوزه های علمیه

www.pazhuhesh.ir

معاونت تهذیب و تربیت حوزه های علمیه

www.tahzib_howzeh.ir

مراکز پخش:

قم، مدرسه علمیه دارالشفاء، فروشگاه انتشارات مرکز مدیریت حوزه های علمیه

تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۸۳۸۳

قم، خیابان معلم، میدان روح الله، رویروی مجتمع ناشران، نمایشگاه دائمی حوزه های علمیه

تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۲۵۵۴۷



این اثر با حمایت «دبیرخانه حمایت از طرح های پژوهشی»

معاونت پژوهش حوزه های علمیه چاپ شده است.

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
----	------------

فصل اول: چيستی نظام اندیشه‌ی اسلامی

۲۷	نظام‌مندی هستی در نظام آفرینش
۲۹	نظام‌مندی دین و شریعت اسلامی
۳۵	۱. تفسیر تجزیه‌ای و جزئی
۳۷	۲. تفسیر مجموعه‌ای و کل‌نگر
۴۴	اسلام به مثابه‌ی یک مکتب تمدن‌ساز
۴۹	تفاوت منظومه‌ی فکری با نظام اندیشه (نظام فکری)
۵۳	توحید هسته‌ی مرکزی مکتب اسلام
۵۵	تعریف مختار از نظام اندیشه
۵۷	رسالت نظام اندیشه
۶۳	منبع و روش استنباط نظام اندیشه‌ی اسلامی
۶۷	انواع نظام اندیشه‌ی اسلامی در تمدن اسلامی
۶۸	۱. الاهیات نقلی و حدیثی
۶۸	۲. الاهیات کلامی
۶۹	۳. الاهیات فلسفی
۶۹	۴. الاهیات شهودی و عرفانی

۵. الاهیات طبیعی ۶۹
- تحول الاهیات اسلامی با رویکرد اجتماعی در عصر جدید ۷۰

فصل دوم: نظام اندیشه‌ی اسلامی در نظر امام خمینی

- مقدمه ۸۱
- انسان؛ موضوع مکتب انبیا و دین اسلام ۸۲
- ابعاد مختلف انسان ۸۵
- توجه اسلام به تمام شئون انسان ۸۹
- فطرت مهم‌ترین عنصر شناخت انسان ۹۱
- توحید زیربنای معارف اسلام ۹۵
- توحید نظری مقدمه‌ی توحید عملی ۹۶
- قلمرو معارف اسلام ۹۸
- علوم نافع ۹۹
۱. «آیه‌ی محکمه» ۹۹
۲. «فریضه‌ی عادلّه» ۱۰۰
۳. «سنت قائمه» ۱۰۰
- علوم مضر ۱۰۱
- علوم طبیعی، صنایع و حرفه‌ها ۱۰۱
- فهرست معارف قرآن کریم ۱۰۲
۱. بیان معرفت الله و بیان معارف الهیه ۱۰۳
۲. بیان تهذیب نفوس و تطهیر بواطن از ارجاس طبیعت و تحصیل سعادت ۱۰۴
۳. بیان قصص انبیاء و اولیاء و حکماء ۱۰۴
۴. بیان احوال کفار و جاحدین و مخالفان با حق ۱۰۷

۱۰۷	۵. بیان قوانین ظاهر شریعت و آداب و سنن الهیه
۱۰۸	۶. بیان احوال معاد و کیفیت ثواب و عقاب
۱۰۸	۷. بیان کیفیت احتجاجات و براهین خداوند
۱۰۹	نقش عرفان و فلسفه در تبیین معارف حکمی و معنوی قرآن
۱۲۱	اهتمام اسلام ناب محمدی به زندگی اجتماعی و سیاست جامعه
۱۲۹	پرهیز از التقاط، شاخصه‌ی اسلام ناب محمدی
۱۴۸	آفات یک‌بعدی نگرستن به اسلام
۱۶۲	ریشه‌یابی تاریخی یک بعدی‌نگری به اسلام
۱۶۴	تقابل اسلام ناب و اسلام آمریکایی
۱۷۵	عدم مخالفت اسلام با تمدن و تجدد صحیح
۱۸۳	اسلام‌شناسی؛ رسالت حوزه‌های علمیه
۱۹۳	ویژگی‌های اسلام‌شناس
۱۹۳	۱. جامعیت
۱۹۴	۲. تقوا و عدالت
۱۹۷	۳. التزام روش اجتهاد جواهری
۱۹۷	۴. زمان‌شناسی و اجتهاد تمدنی
۲۰۲	۵. اطلاع از تاریخ و حرکت تکاملی انبیا و معصومین
۲۰۴	وظیفه‌ی نسل جوان
۲۰۶	جمع‌بندی

فصل سوم: نظام اندیشه‌ی اسلامی از منظر آیت‌الله خامنه‌ای

۲۱۴	رویکردشناسی آیت‌الله خامنه‌ای
۲۲۱	آفات نظام فکری



۲۲۲	۱. سطحی‌نگری.....
۲۲۲	۲. جزئی‌نگری.....
۲۲۲	۳. انتزاعی‌اندیشی.....
۲۲۴	۴. جمود، التقاط، سهل‌انگاری و تحریف.....
۲۲۷	بایسته‌های الاهیات اجتماعی.....
۲۲۸	۱. امتداد اجتماعی.....
۲۳۰	۲. توجه به متون اساسی دین به خصوص قرآن و حدیث.....
۲۳۷	۳. توجه جدی و اساسی به میراث فلسفی و کلامی.....
۲۵۰	۴. منظومه‌سازی.....
۲۵۳	۵. روش‌شناسی اجتهادی.....
۲۵۷	۶. توجه به تاریخ و تجربه‌ی زیسته‌ی بشری.....
۲۶۲	۷. اولویت‌گذاری.....
۲۶۳	۸. اتخاذ رویکرد تهاجمی.....
۲۶۵	پیشینه‌ی الاهیات اجتماعی.....
۲۷۶	نقطه‌ی شروع الاهیات اجتماعی.....
۲۸۲	نگرش اجتماعی.....
۲۹۲	نظام اجتماعی.....
۲۹۶	ایمان شرط پایداری ایدئولوژی و فرهنگ.....
۲۹۸	خاستگاه نظام فکری.....
۳۰۱	ضرورت مکتب.....
۳۰۳	مغالطه در شعار ایدئولوژی‌زدایی.....
۳۰۵	رسالت دین.....
۳۱۰	طرح کلی دین.....

۳۱۱	توحید اصل و پایه‌ی اندیشه‌ی اسلامی
۳۲۶	طرح کلی معارف دین بر محور توحید
۳۲۸	الف: از نظر جهان‌بینی
۳۲۹	ب: از نظر انسان‌شناسی
۳۳۳	ج: از نظر خط مشی‌گذاری اجتماعی (اقتصادی، سیاسی، ...)
۳۳۶	فلسفه‌ی نبوت و ولایت
۳۳۷	جامعه‌ی جاهلی
۳۳۹	نقی ولایت فرهنگی و اجتماعی طاغوت
۳۴۱	تسخیر فرهنگی راه کار مواجه با محصولات دیگر جوامع
۳۵۰	غرب‌شناسی
۳۶۳	انقلاب اسلامی بستری برای مواجهه‌ی فکری و علمی با تمدن غرب
۳۶۶	رسالت حوزه
۳۶۷	جمع‌بندی

فصل چهارم: درآمدی بر طراحی دوره‌ی «نظام جامع اندیشه‌ی اسلامی» طلاب

۳۷۸	۱. منطق و مبانی طراحی نظام جامع اندیشه‌ی اسلامی
۳۷۸	۱-۱. هدف اسلام
۳۸۱	۱-۲. اجزا و بخش‌های اسلام
۳۸۱	۱-۲-۱. خط مشی زندگی و الگوها و هنجارهای رفتاری
۳۸۵	۱-۲-۲. جهان‌بینی
۳۸۹	۱-۲-۳. تطبیقات و نمونه‌های رفتاری در بستر تاریخ
۳۹۴	۲. سیاست‌های حاکم بر طراحی نظام اندیشه‌ی اسلامی
۳۹۴	۳. الگوی برگزیده از نظام اندیشه‌ی اسلامی

۴. متفکران نظام اندیشه‌ی اسلامی ۳۹۷
۵. اصول حاکم بر طرح ۳۹۹
۶. اصول ناظر به اجرا ۴۰۰
۷. سطوح آموزشی دوره ۴۰۳
- ۷-۱. سطح اول: نظام شخصیت اسلامی ۴۰۳
- ۷-۲. سطح دوم: نظام اندیشه‌ی اسلامی ۱ ۴۰۴
- ۷-۳. سطح سوم: نظام اندیشه‌ی اسلامی ۲ (نظام علوم و دانش‌های اسلامی) ۴۰۵
- ۷-۴. سطح چهارم: نظام مفاهیم اسلامی و بایسته‌های نظریه‌پردازی در علوم اسلامی ۴۰۷

ضمائم

- ضمیمه‌ی اول: ریشه‌یابی تاریخی یک‌بمدی‌نگری به اسلام ۴۱۱
- نقش استعمار در معرفی ناقص و نادرست اسلام ۴۱۱
- ضمیمه‌ی دوم: راه‌های استفاده از قرآن و معارف اسلامی ۴۲۹
۱. قرآن کتاب تعلیم و فایده‌رسانی ۴۲۹
۲. لزوم رفع موانع و حجب برای استفاده از قرآن ۴۳۲
۳. حضور قلب ۴۴۰
۴. تفکر ۴۴۰
۵. تطبیق ۴۴۲
- منابع ۴۴۷

مقدمه

حمد و ثنا و شکر بی انتها پروردگاری را که ما را بر شاهراه نجات دلالت کرد و به سوی آن چیزی که موجب علو درجات است هدایت نمود. و درود نامحدود بر اشرف مخلوقات و افضل اهل ارض و سماوات، سید انبیا حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه و آله و اهل بیت پاک او علیهم السلام که محبت و موالات ایشان سبب قبول صلوات و استجابت دعوات است. اما بعد...

دستیابی به منظومه‌ی فکری اسلام و طراحی و تبیین الگوی علوم انسانی اسلامی و ساخت جامعه و تمدن نوین اسلامی نیازمند برخورداری از «نظام اندیشه‌ی اسلامی» و دستگاه معرفتی جامع و هماهنگی است که تحقق این اهداف و آرمان‌ها را تا رسیدن به نقطه‌ی مطلوب پشتیبانی کند. چنین امکانی هنگامی میسر خواهد شد که طرح جامعی از مبانی تتوریک معرفت و علم که نسبت آن با سایر شئون نظری و عملی روشن باشد، تدوین شده باشد، تا از این رهگذر الگو و نظریه‌ای جامع و هماهنگ پیرامون هستی، انسان و زندگی در چارچوب فرهنگ اسلامی و آموزه‌های وحیانی ارائه گردد.

با نگاهی به تاریخ فکر بشری این مطلب روشن می‌شود که اندیشه‌ای از قدرت نفوذ و ماندگاری بالا برخوردار است که دارای چشم‌اندازی وسیع، رویکردی کارآمد، روشی روشن و شبکه‌ای منسجم باشد و بر اساس همان رویکرد و روش، به تحلیل و تبیین مسائل بپردازد، وگرنه مجموعه‌ای از گزاره‌های مفید کشکول‌وار و بی‌ارتباط، نمی‌تواند اندیشه‌ای منسجم به وجود آورد و از سطح و ظاهر پدیده‌ها به لایه‌های عمیق آن نفوذ کند